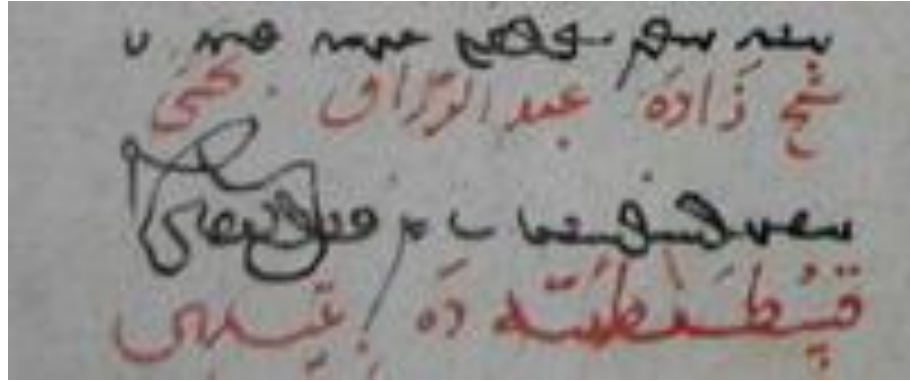

ULUSLAR ARASI ESKİ UYGURCA ARAŞTIRMALARI ÇALIŞTAYI

4-6 HAZİRAN 2011, TÜRK DİL KURUMU, ANKARA – TÜRKİYE

KOSTANTİNİYYE'DE UYGURCA

PROF. DR. AYŞEGÜL SERTKAYA
(İstanbul Üniversitesi)

İstanbul - 2011

Japon meslekdaşlarımız çeşitli araştırmalarında Türkler tarafından Uygur yazısının kullanıldığı tarihî coğrafyaya *Uyguristan* demişlerdir. Tarihi Uyguristan'ın sınırları bu günkü Mođolistan ile in'in sınırları içerisinde kalıyor.

Ancak Yan hanedanından sonra Horezm, ađatay ve Kıpçak sahalarına yayılan Cuci ulusunun, ağataylıların, daha sonraları İlhanlıların, Timrllerin yani müslüman olan Doğu Türklerinin Arap yazısı yanında Uygur yazısını kullandıkları da bir gerçektir.

Hristiyan Kıpçak Türklerinin Floransa'da yazdıkları bir ament metni[1] ile Codex Cumanicus'daki Uygur harfleriyle yazılan *bitig* kelimesi[2] bir yana bırakılırsa Uygur harflerinin kullanıldığı batıdaki en u sınırın Kostantiniyye (İstanbul) olduğu görülüyor

[1] Nicholas Poppe, “A middle Turkic text of the Apostles’ Creed [Havarilerin Ament’sne ait bir Orta-Türkçe metni]”, *Monumenta Serica* vol. XXIV, 1965, s. 273-306.

[2]

Uygur harflerinin İstanbul'da kullanılmasının sebebi Fatih Sultan II. Mehmed'in ve oğlu II. Bâyezid'in Doğu Türkleriye Doğu Türkçesinde haberleşmek için Doğu Türkçesini ve Uygur yazısını bilen bir kişiyi saraylarında istihdam etmeleridir.

Bu kişi Semerkand'dan İstanbul'a davet edilen Şeyhzâde Abdürrezzâk Bahşı adlı bir kâtiptir. Şeyhzâde Abdürrezzâk Bahşı'nın bir çok belge yazdığı, Edib Ahmed'in Atebetü'l-hakâyık'ı ve Mir Haydar Tilbe'nin Mahzenü'l-esrâr'ı gibi mesnevîler yayınında Lutfî ve Sekkâkî gibi doğu Türk şairlerinin bazı şiirlerini de İstanbul'da istihsah ettiği muhakkaktır. Ketebe kayıtlarında da metinlerini yazdığı şehir adını Kostantiniyye şeklinde zikretmiştir.

Ben Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı metinleri üzerinde 1997 Eylölünde doktora çalışmamı tamamladım.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

ŞEYH-ZÂDE ABDÜRREZZÂK BAHŞI
HAYATI VE ESERLERİ

AYŞE GÜL SERTKAYA

93-10883

DANIŞMAN

PROF. DR. OSMAN FİKRİ SERTKAYA

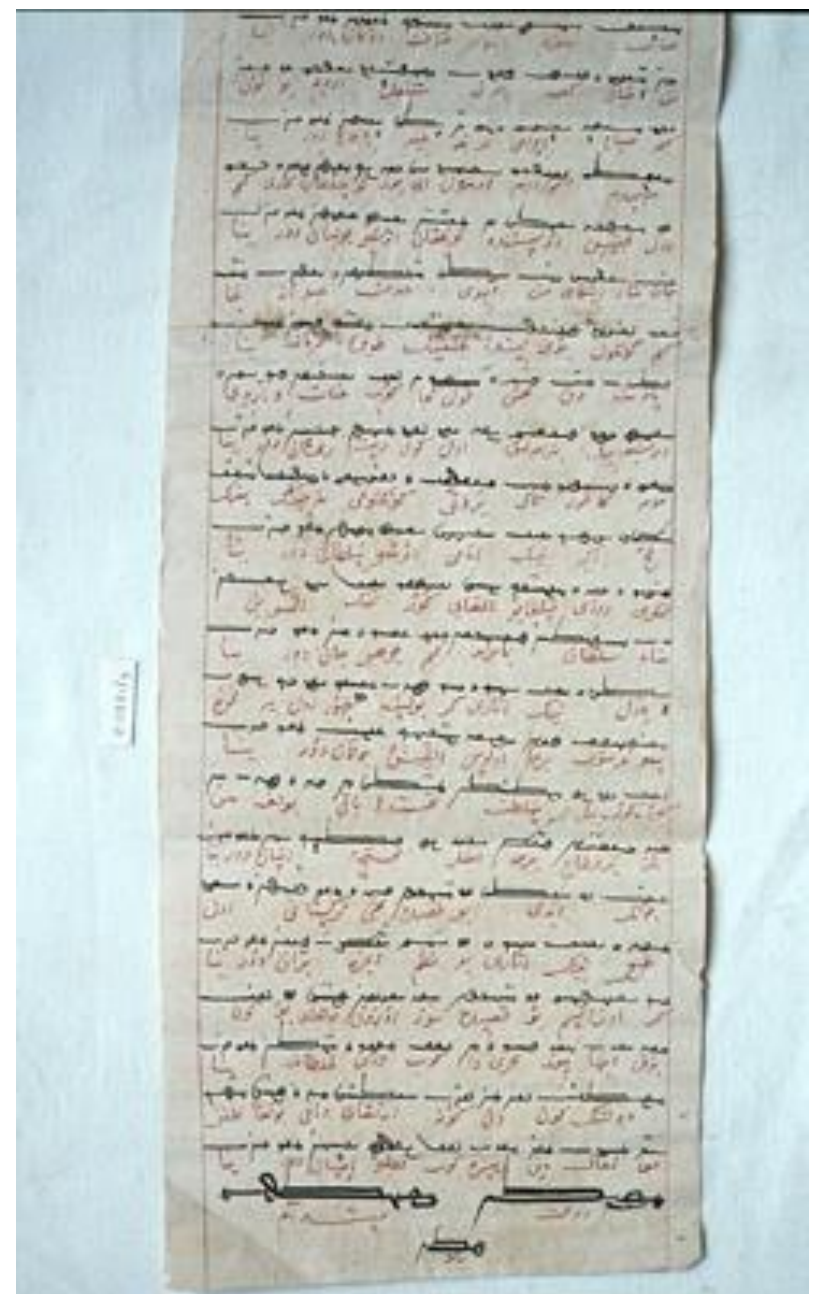
İSTANBUL - 1997

Doktora tezimde Şeyhzâde Abdür rezzâk Bahşı'nın yazdıklarından çeşitli hacimlerde 24 ü kendi telifi ve 22'si istinsahı olmak üzere tespit edebildiğim 46 parça metni kullandım. Bu metinlerden tek alfabe ile yazılanlar siyah mürekkep ile olmak üzere bazan Arap bazan da Uygur harfleri ile yazılmıştır.

Çift alfabe ile yazılan metinler ise üst satırda siyah mürekkepli Uygur harfli satır, alt satırda da kırmızı mürekkepli Arap harfli satır olmak üzere yazılmıştır. Bazı zaman ise sadece başlıkların veya Farsça sonlamaların Uygur ve Arap harfleri ile yazıldığı görülmektedir.

Bir kaç örnek gösterelim:

TSA, 11981 - 10

Lutfi gazeli TSA, 11980-C = TSA, 11980-4

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın hayatı ve eserleri hakkında hiç bir Osmanlı kaynağında bilgi yoktur. Hakkındaki bilgilerin hepsi onun telif ve istinsah ettiği eserlere dayanır.[\[1\]](#)

MAHLASLARI

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın teliflerindeki mahlasları **Bahşî, Bahşî kul, Türkistânî Bahşî** ve **Bahşî-i Türkistânî** şeklindedir. Bu mahlaslar metinlerde şöyle geçmektedir.

BAHŞÎ

1. Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-5'te kayıtlı Arap harfleri ile yazılmış 17 beyitlik kasidesinin 16 beytinde
2. Topkapı Sarayı Arşivi, 11980-5 (D)'de kayıtlı Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin 5. beytinde
3. Topkapı Sarayı Arşivi, 11980-5 (D)'de kayıtlı Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin 5. beytinde

[\[1\]](#) Ayşegül Sertkaya, "Şeyh-Zâde Abdürrezzak Bahşı (His Life and his Works)", *Archivum Ottomanicum*, 20 (2002), s. 105-119.

Bahşî *güstâh-lık kılıp aydı nevâyî-ga cevâb*
ol gazel-ga bir cevâb aygu bu rûm-da bar imiş
“Bahşî küstahlık edip Nevâyî’ye cevap söyledi.
(Nevâyî’nin) o gazeline bir cevap veren bu Anadolu’da var
emiş”.

4. Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-6’da kayıtlı Arap harfleriyle
yazılmış 7 beyitlik gazelinin 7. beytinde

5. Topkapı Sarayı Arşivi, E. 11981-2’de kayıtlı Arap harfleriyle
yazılmış *bahariyyat-ı nazm u nesr aytur* başlıklı metnin

Bahşîda *i ‘tikâd bar Hüdâ bolsun anga yâr*

“Bahşîda itikâd var. Hüdâ ona yâr olsun.

sözleride ma ‘nî bar nevrûz mübârek-bâd

Sözlerinde mânâ var. Nevrûz mübârek olsun”.

şeklindeki 21. dörtlüğünde **Bahşî** mahlası geçmektedir.

BAHŞÎ KUL

- 1.** Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-8'de kayıtlı Arap harfleriyle yazılmış 7 beyitlik kıt'asının 5. beytinde
- 2.** Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-12'de kayıtlı üstte Uygur ve altta Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin 5. beytinde
- 3.** Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-10'da kayıtlı üstte Uygur ve altta Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin 5. beytinde
- 4-5.** Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-9'da kayıtlı üstte Uygur ve altta Arap harfleriyle yazılmış 17 beyitlik kasidesinin 6. ve 10. beyitlerinde
- 6.** Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-3'de kayıtlı Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin 5. beytinde

*cefâdın özge **Kulung Bahşî** körmedi sendin
seni vefâsız ü nâ-mihrbân demey ne deyin*

“Bahşî Kul’un senden cefâdan başka bir şey görmedi.
Sana vefasız ve merhametsiz demeyip ne diyeyim”
Bahşı Kul mahlası geçmektedir.

TÜRKİSTÂNÎ BAHŞÎ ve BAHŞÎ-İ TÜRKİSTÂNÎ

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî kendisinin “Türkistanlı” olduğunu şiirlerinde şöyle belirtmektedir.

1. Topkapı Sarayı Arşivi, 11981/4’te kayıtlı Arap harfleriyle yazılmış 7 beyitlik bir gazelin başlığı kırmızı mürekkep ile *Türkistânî Bahşî aytur* “Türkistanlı Bahşî söyler” şeklindedir. Şiirin başlığındaki bu mahlas 7. beyitte de tekrar edilmektedir.

2. Yine 11981/3'te kayıtlı, Arap harfleri ile yazılmış, 7 beyitlik bir gazelin 7. beytinin ilk mısraında *Türkistânî Bahşî* "Türkistanlı Bahşî" mahlası geçmektedir.

Türkistânî Bahşîni *begim kovma kaşın-dın*

"Türkistanlı *Bahşî*'yi begim karşından kovma".

3. Topkapı Sarayı Arşivi, **11981-9**'da kayıtlı üstte Uygur ve altta Arap harfleriyle yazılmış 17 beyitlik kasidesinin 15. beytinde

çünkü aydı bu kasîde ***Bahşî Türkistânî*** *ol*

ta'b-ı-ning âsârı bu nazm içre berrân-dur yana

"Türkistanlı Bahşî bu kasideni söylediği zaman tab'ının âsârı bu nazm içerisinde görülmektedir".

Bahş-î Türkistânî "Türkistanlı Bahşî" mahlası geçmektedir.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın istinsahlarındaki mahlasları ise Şeyh-zâde *‘Abdürrezzâk Bahşî*, *‘Abdürrezzâk Şeyh-zâde Bahşî*, *‘Abdürrezzâk* ve *Şeyh-zâde* şekillerindedir. Bu mahlaslar metinlerde şöyle geçmektedir.

ŞEYH-ZÂDE ‘ABDÜRREZZÂK BAHŞÎ

1. İstanbul, Süleymaniye Kütüphânesi, Ayasofya bölümü, no 4757’de kayıtlı olan mecmua, Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı tarafından istinsah edilmiştir. Üstte Uygur altta da Arap harfleri ile kaleme alınan bu mecmua, Edîb Ahmed’in *Atebetü’-hakayık*’ını, Mir Haydar’ın *Mahzenü’l-esrâr*’ını, Lutfî’nin 9 ve Sekkâkî’nin 3 gazelini ihtiva etmektedir.

Mecmuanın istinsah tarihi yazmadaki ikinci eser olan *Mahzenü'l-esrâr*'ın ketebe kaydında şöyle geçmektedir: *târîh sekiz yüz seksen dört-te tonguz yıl zül-ka'de ayı-ning on yiti-sinde şenbe küni tamâm boldı. kutlug bolsun. devlet kelsün. mihnet ketsün tep, şeyh-zâde 'abdürrezzâk bahşî kostantiniyyede bitidi* [Sekiz yüz seksen dört tarihinde, domuz yılının Ocak ayının 17'sinde, Cumartesi günü tamam oldu. Kutlu olsun, devlet gelsin, mihnet gitsin diye, Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı Kostantiniyye'de yazdı].

Müstensihin adı Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı şeklinde geçen bu ketebe kaydında zikredilen Hicrî 17 zilka'de 884 (Domuz) yılı, Milâdî 30 Ocak 1480 tarihine tekâbül etmektedir. Fatih Sultan II. Mehmed 3 Mayıs 1481 tarihinde vefat ettiğine göre, bu mecmua Fatih'in ölümünden önce kaleme alınmış ve kuvvetli bir ihtimalle Fatih Sultan II. Mehmed'e takdim edilmiştir.

Mecmuanın son sahifesinde bulunan bir mühür *Bâyezîd bin Mehmed Han, el-muzaffer dâimâ* “Dâimâ muzaffer olan, Mehmed’in oğlu Bâyezîd Han” okunmaktadır. Böylece Mecmuanın Fatih Sultan II. Mehmed’in oğlu olan II. Bâyezîd Han’ın kütüphânesine intikal ettiği anlaşıl maktadır.

‘ABDÜRREZZÂK ŞEYH-ZÂDE BAHŞÎ

Yûsuf Has Hâcib’in *Kutadgu Bilig*’inin bilinen Uygur harfli tek nüshasının, yazmanın 185. sahifesindeki *tükendi kutad-gu <bilig> kitâb-ı târîh sekiz <yüz> kırk üç yıl-ta koy yıl muhar[r]em ay-ning tört-i herü-te* [Kutadgu <Bilig> kitabı, sekiz <yüz> kırk üç tarihinde, Koyun yılının Muharrem ayının dördünde, Herat’ta tamamlandı]. Daha tam olarak da yazmanın 189. sahifesindeki *târîh sekiz <yüz> kırk üç-te koy yıl âhir-i muhar[r]em ay-ning tört yangı-sı herü şehrin-te bitildi*

[Sekiz yüz kırk üç tarihinde, Koyun yılının sonunda, Muharrem ayının dördünde, Herat şehrinde yazıldı] ketebe kayıtlarından anlaşılacağı gibi, Hicrî 4 Muharrem 843 (Koyun) yılı, yani Milâdî 17 Haziran 1439'da istinsah edilmiştir.

189. sahifenin son dört satırındaki ketebe kaydı şöyledir: *târîh-ka sekiz yüz yetmiş tokuz-ta yılan yıl bu kutadgu biligi kitâb-nı 'abdür-rez[z]âk şeyh-zâde bahşı üçün istambul-ta tokaddın fenâr-i oğlu kâzî 'ali bitig yiberip keltürt-i-ler. mübârek bolsun, devlet kelsün, mihnet ketsün* [Sekiz yüz yetmiş dokuz tarihinde, Yılan yılında, bu *Kutadgu Bilig* kitabını, Abdürezzâk Şeyh-zâde Bahşı için, Fenârî-zâde Kadı Ali İstanbul'dan mektup göndererek Tokat'tan getirttiler. Mübârek olsun, devlet gelsin, mihnet gitsin].

Bu ketebe kaydına göre Herat yazması, Herat'tan Tokat'a, Tokat'tan da 879 (Yılan) yılında Abdürezzâk Şeyh-zâde Bahşî için İstanbul'a getirilmiştir.

‘ABDÜRREZZÂK

1. Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'nin *Kutadgu Bilig*'in Uygur harfli yazmasını okuduğunu ve bu yazmanın son sahifesi olan 190. sahifesine, sadece Uygur harfleri ile olmak üzere, beş tuyug yazdığını görüyoruz. Tuyuglardan sonra Arap harfleri ile şu beyit gelmektedir:

*‘abdürezzâk sözlerin aydı sanga
bar ise tab‘ung cevâbın ber anga*

Abdürezzak sana sözlerini söyledi.

Eğer yeteneğin var ise, ona cevabını ver.

ŞEYH-ZÂDE

1. Kutadgu Bilig'in Uygur harfli yazmasının 190. sahifesinin sonunda Uygur harfleri ile yazılmış bir istif görülmektedir. Bu istifin altında da Arap harfleri ile harekeli olarak ***bahşı belgüsi*** ibaresi yer almaktadır.

Uygur harfli istif Reşid Rahmeti Arat tarafından, tereddütle, ***şeyh-sade belgüçi(?)*** şeklinde okunmuştur.

Osman F. Sertkaya Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-14'te kayıtlı Lutfî'nin Arap harfleri ile yazılmış bir tuyuk'unun sonundaki benzer bir istif ile Topkapı Sarayı Arşivi, 11981-3'te kayıtlı Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın Arap harfleriyle yazılmış 5 beyitlik gazelinin altındaki benzer bir istifi

11981-14

ş(e)yh

zâde

belgüm

çın

11981-3

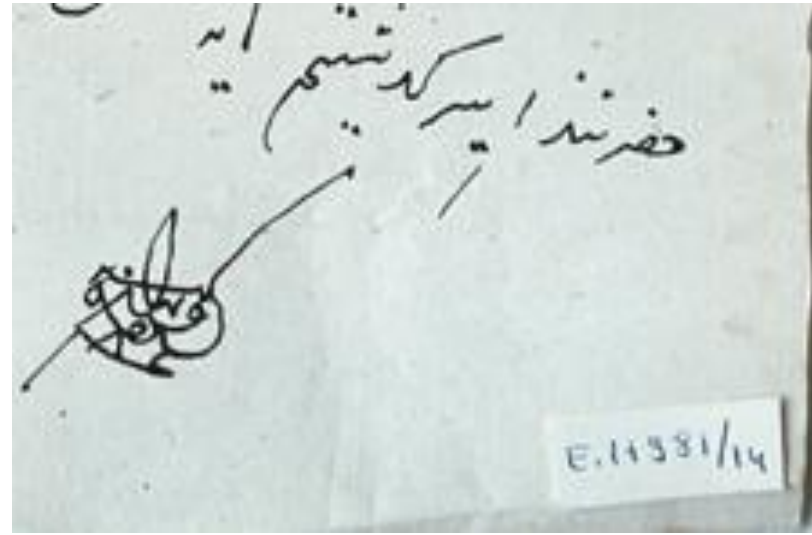
ş(e)yh

zâde

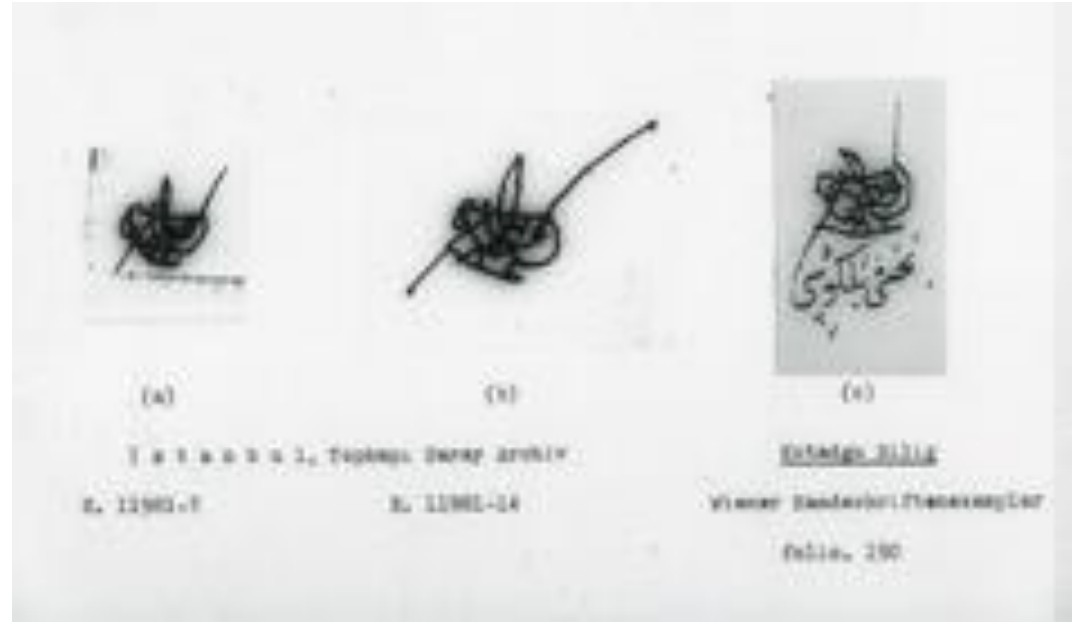
belgüm

çın

şekillerinde okumuştur.

Bu iki istifin yardımıyla Reşid Rahmeti Arat'ın *şeyh-sade belgüçi* okuyuşunu *ş(e)yh zâde belgüm çın* şeklinde düzeltmek imkânı doğmaktadır.

Osman Fikri Sertkaya *ş(e)yh zâde belgüm çın* ibaresini *çın belgüm ş(e)yh zâde* < turur > şeklinde anlamak ve “gerçek belgüm şeyh-zâde <turur>” şeklinde de tercüme etmek kanaatinde olduğunu bildirmiştir. Böylece bu istifte de *ş(e)yh zâde* mahlasını görmekteyiz.

İSTANBUL'A GELDİĞİ ŞEHİR

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı Anadolu'ya Türkistan'dan, Semerkand'dan gelmiştir. Ken disinin Semerkand'lı olduğu 11981/7'de kayıt lı olan, Arap harfleri ile yazılmış 9 beyitlik man zumesinin 5. beytinde daha açık bir şekilde görölmektedir.

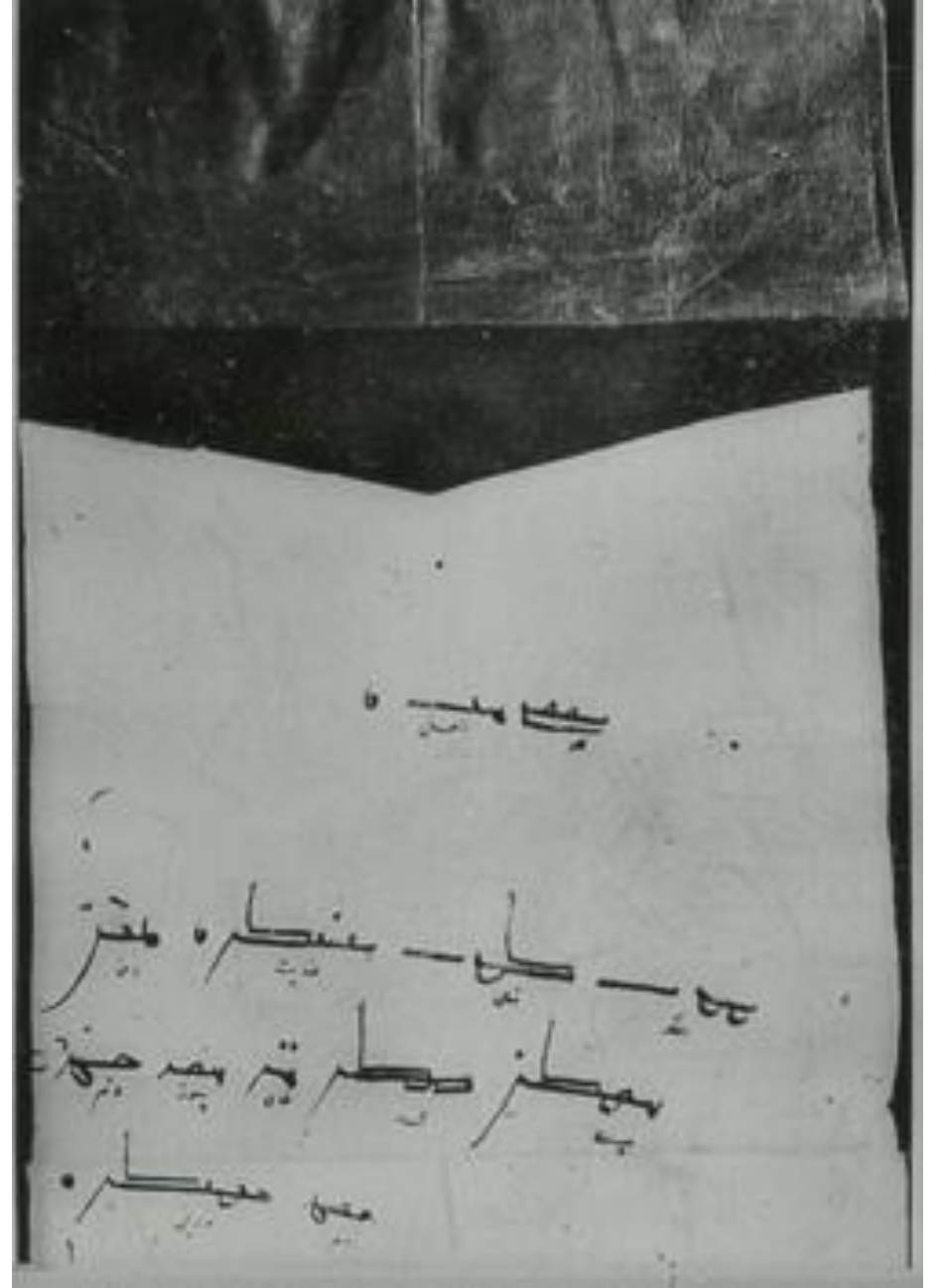
1. *begim hazret-de Bahşî-ning sözi bar*
Hüdâ bolsun her işte begime yâr
2. *bu kul-ning hâtırı at eti ister*
ki bârgir tablasında bir sakat bar
3. *sakat at yegen arpa zâyî' olur*
aning ucından atlarning yeri tar
4. *anı bismil kılıp basturma kılay*
kışing savuglu{lu}gıdan çün eser bar
5. **Semerkand** eli sever at etini
bu el-lerde besi makhbûl havyâr

1. “Beyim! Huzurunuzda Bahşı’nın bir sözü var.
Hüdâ her işte beyime yardımcı olsun.
2. Bu kulunuzun canı at eti ister.
At ahırında bir sakat at vardır.
3. Sakat atın yediği arpa zarardır.
Onun yüzünden oradaki atların yeri dardır.
4. Onu kesip pastırma yapayım.
Böylece kışın soğukluğuna karşı tedbir alayım.
5. Semerkand halkı at etini sever.
Bu yerlerde havyar(?) çok makbuldür”.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'nin istihzah ettiği en eski tarihli metin *Fatih Sultan Mehmed Yarlđı*'dır.

Fatih Sultan Mehmed Han Uzun Hasan Bey'i 1473 yılının Ağustos ayında mağlup etmiş ve bu zaferini de 30 Ağustos 1473'te Kara hisar'da, Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'nin üstte Uy gur ve altta da Arap harfleri ile olmak üzere kaleme almış olduğu 201 satırlık bir yarlđık ile ilgililere bildirmiştir. Bu yarlđın ketebe kaydı şöyledir.

târîh sekiz yüz yetmiş sekiz-de yılan yıl rebiül-âhir ayı-ning beşi-te Kara hisâr-ta erür-te bitildi
[Sekiz yüz yetmiş sekiz tarihinde, Yılan yılının Rebiülahir ayının bişinci günü Karahisar'a ulaşıldığında yazıldı].

Ketebe kaydındaki Hicrî 5 Rebîülâhir 878, Milâdî 30 Ağustos 1473'e tekâbül etmektedir. Bu ketebe kaydındaki tari he dayanarak, Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın Anadolu'ya Fatih Sultan Mehmed Han devrinde geldiği ve tesbit edile bildiği kadarıyla da 1473 yılından itibaren Osmanlı sarayında çalıştığı söylenilebilir.

BAHARİYYE (NEVRUZ-NAME)

İlkbaharın gelişini kutlama, 'Yeni yıl-Nevrûz' geleceği dünya Türklüğünün en müşterek unsurlarından biridir. Türk edebiyatında *Divânü Lügati't-Türk*'teki şiirlerden sonra en eski nevrûz metni Şeyhzâde Abdürrezak Bahşı tarafından İstanbul'da Doğu (Çağatay) Türkçesi ile yazılmıştır.

İstanbul, Topkapı Sarayı Arşivi, E-11981-2'de bulunan, rulo şeklinde yazılmış metinde başta Hazret-i Muhammed için söylenen çok harab olmuş, yer yer metin eksikleri olan 6 satırlık manzum bir *fahriye* vardır. Müteakip 66 satırlık mensur metin kendi içerisinde bölümlere ayrılmaktadır. 11.-12. satırlarda Hazret-i Muhammed'in bir hadisi yer alır. 13.-16 satırlarda yine çok harab olmuş, yer yer metin eksikleri olan bir fahriye bulunmaktadır. 16.-44. satırlarda iki yağmur cinsi ile gökyüzünde yaratılan suları acı ve tatlı olan iki denizden ve bu denizlerin sularının yağmur olarak yağmasından bahsedilmekte ve metinle ilgili olarak Kur'an'ın Furkan sûresinden 53. ayet ile Nuh suresinden 26. ayet zikredilmektedir. 44.- 65. satırlar arasında Baharın gelişi ile tabiatte olan olaylar ile nisan deryasına batıp çıkan meleğin kanatlarındaki damlaların yer yüzüne düşmesi ile olacak değişiklikler anlatılır.

65.-77. satırlar arasında Nisan (bahar) yağmurunun yağması ile yeryüzünde olacak değişiklikler anlatılır ve metinle ilgili olarak Kur'an'ın Yâsin sûresinden 33. ayet, Fâtır suresinden 9. ayet, Rûm suresinden de 50. ayet zikredilir. Mensur metinden sonra

Kış keçti vü yaz boldı
Kar muz şimdi+az boldı

maehbublara naz boldı
nevruz mübarek-bad

dörtlüğü ile başlayan 22 dörtlükten oluşmuş Nevruz beyitleri (bahariyye) gelir.

Metin Ayşegül Sertkaya tarafından “Şeyh-zade Abrür rezzak Bahşi'nin Bahariyyesi ve Nevruz beyitleri” başlığı ile *Meslek Hayatının 25. Yılında Prof. Dr. Abdülhaluk Çay'a Armağan* (Ankara, 1998, s. 1395-1408)'de yayımlanmıştır.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı, Fatih Sultan Mehmed Han'ın ölümünden sonra onun oğlu Bâyezîd Han'a da hizmet etmiştir. Topkapı Sarayı Arşivi, 11980/5'de II. Bâyezîd'e ait evrak arasında kayıtlı olan bir metin 3 gazel ve bir Farsça dilekçeyi ihtiva etmektedir. İlk gazel Ali Şîr Nevâyî'nindir. İkinci ve üçüncü gazeller ise Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı'nın Ali Şîr Nevâyî'nin gazeline yazmış olduğu nazîrelerdir.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı bu gazellerinde II. Bâyezîd'i şöyle övmektedir:

1. *pâdişâhım devri-de bir hoş zamânım bar imiş*
barça havfu hem hatardın köp amânım bar imiş
2. *‘adl ü insâfing çavı bardı hitâ vü tâ hoten*
hamdüli’llâh kim şehim dek mihrübânım bar imiş
3. *çünkü sultân bâyezîd han aldı rûmung tahtını*
uşbu devlet çün ezelden kendüsi-ge yâr imiş
4. *her ‘adû kim münkir olsa sultânım devleti-ga*
bu mu‘ayyen kim ‘adûning boynı yip ü dâr imiş
5. *i’tikâdlık kulları-nıñ yüzi bahşı dek küler*
i’tikâdsız yörügen ornı cehennem nâr imiş

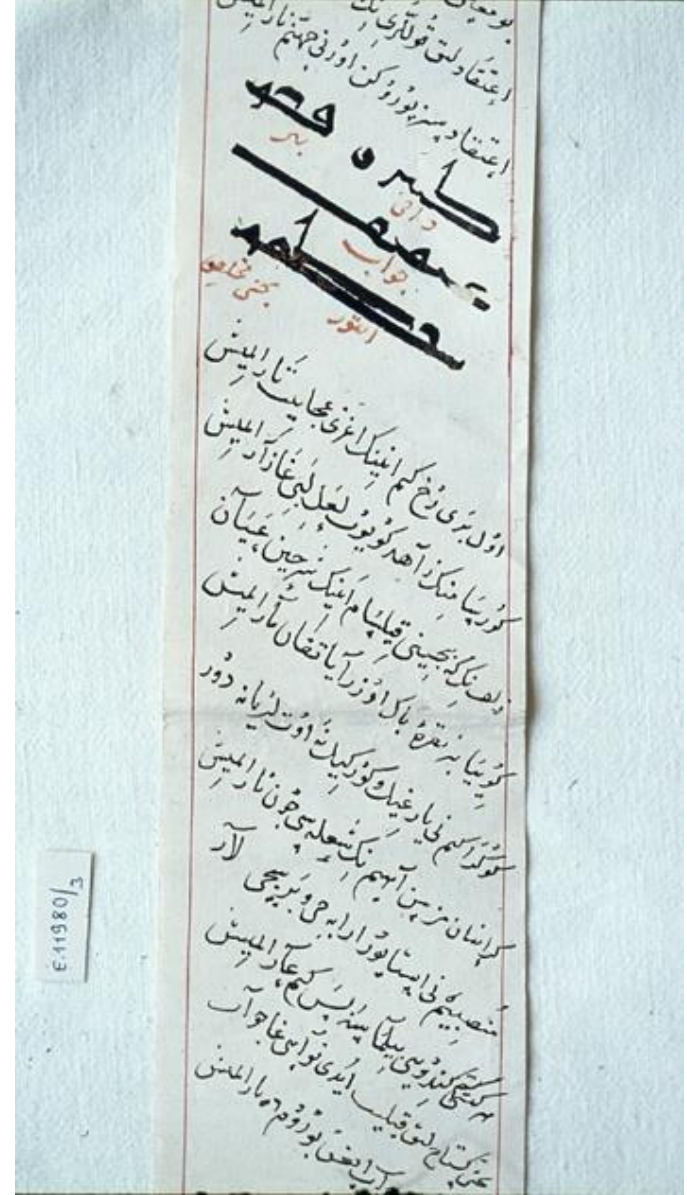

İkinci gazelin son iki beyti ise şöyledir:

4. *mansıbım-nı isteyür arabaçı vü barsçı-lar*
her kişi kim kendüyi bilmese bes kim 'âr
imiş
5. *bahşı güstâh-lık kılıp aydı nevâyî-ga cevâb*
ol gazel-ga bir cevâb aygu bu rûm-da bar
imiş

4. “Arabacı ve barsçılar mansıbımı istiyorlar.
Her
kişi kim kendisini bilmezse, şimdi
utanmalıdır.
5. Bahşı küstahlık edip Nevâyî'ye cevap
söyledi.

Nevâyî'nin o gazeline bir cevap söyleyecek
Anadolu'da var imiş”.

Bu duadan sonra řu Farsça dilekçe yer almaktadır:

1. *mansıb-ı sag kol-ı gurebâ der in mahall*
2. *memlû est. bisyâr kes müşterî peydâ*
3. *şude est. ammâ gurebâ in za 'îf-râ*
4. *mîtalebend. eger 'inâyet-i zıllı ilâhî bâşed*
5. *in mansıb be bahşı-i muhlis himmet kunend*
- 6 . *devlet-i dü cihânî müstedâm bâd.*

1. ‘Bu mahalde sağ kol garibleri(gurebâ-yı yemîn)'nin mansıbı
2. doludur. Çok kimse buraya tâlib
3. olmuştur. Fakat garîbler bu zaîf kulu
4. istiyorlar. Eğer pâdişâhın inâyeti nasib olup
5. bu mansıb himmet edilip de duacınız Bahşı'ya lutf edilirse

Bu Farsça dilekçeden anlaşıldığına göre, Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî bir mansıb istemektedir. Ancak bu mansıbın başka isteklileri de vardır. Gazelden öğre nildiğine göre bu kişiler Arabacılar ve Barsçılardır. Ama Garibler Bahşî'yi istemek tedirler. vs vs. Bu mansıbın Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'ya verilip verilmediğini bilmiyoruz ama kendisi başka isteklerde de bulunmaktadır.

Meselâ 11980/3'de kayıtlı 17 satırlık çift alfabeli kasidesinde yanında ahır olan bir ev istemektedir.

Bu evi almış olmalıdır ki 11981/8'de kayıtlı Arap harfli gazelinde Padişah'tan başka bağış istemektedir. Gazelin 4. beytindeki

4. *on yedi at u hatırım arpa yer*
 ol sebeb-den-dür ki boldum harcı-sız

“On yedi at ve katırım arpa yer.

Bundan dolayı ki ben harçlıksız kaldım”.

Yine 11981/11'de kayıtlı olan çift alfabe ile yazılmış kasidesinin 14. beytindeki

Sultanım esen bolsun barça düşmeni ölsün
Yaz faslıda men kulnı könderse Karaman-ga

Sultanım sağlıklı olsun. Bütün düşmanları ölsün.
Yaz mevsiminde ben kulunu Karaman'a gönderse ne iyi olur.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'nin Karaman'a gidip gitmediği de meçhul olarak kalmıştır.

Sonuç olarak Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî'nin 15. yüzyılın ikinci yarısında Fatih Sultan Mehmed ve oğlu Bâyezîd Velî'nin saraylarında yaşayan, II. Mehmed ile II. Bâyezîd'in Doğu Türklerine gönderdiği mektup (bitig) ve ferman (yarlığ)ları Uygur ve Arap harfleri ile olmak üzere ve Çağatayca kaleme alan bir kâtib (bahşı) olduğunu ve ondan bugüne çeşitli hacimlerde olmak üzere 46 parça belge kaldığını söyleyebiliriz.

Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşî belgelerini işlediğim doktora tezimi yayımlanması için Türk Dil Kurumu Başkanlığına sunmuştum. Eserimin 2012 yılında yayımlanacağını umuyor, beni dikkatle dinlediğiniz için saygılar sunuyorum.